

www.ledarskap.welib.se

1.1

Skolans checklista

Skolans estetiska standard

Hej!

Läs den förklarande texten först för att tydligare förstå påståendet och gör sedan en skattning mellan 1-10. En 10:a betyder att du håller med till 100% och en 1:a betyder att du inte alls håller med.

På vår skola har vi en hög estetisk standard.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Ett tecken på en bra skola är att lokalerna, inklusive skolgården, vårdas väl. Det är minimalt med klottar, som, om det förekommer, genast tas bort. Här finns inga lutande basketpelare som ledsamt blänger på barn, föräldrar, personal och förbipasserande.

Fastighetsägaren byter fönster vid behov, målar vid behov, klipper buskar vid behov och reagerar i allmänhet snabbt när personal eller skolledare påpekar brister.

Du kommer in i skolan och ser att det är snyggt, rent och upplockat. Det som sätts upp på väggarna har en hög standard, antingen i form av riktiga konstverk eller elevtavlor och redovisningar som du ser har valts ut med omsorg och satts upp på ett fint sätt.

Toaletterna är rena. Golven i skolrestaurangen är rena och iordningställda så fort som möjligt efter varje måltid.

Skolans estetiska standard är viktig eftersom det ger signaler till eleverna, personalen och föräldrarna om skolans betydelse, ställning och anseende. Att vårda sin skola är att värna om skolans dignitet och betydelse.

Åtgärd

Så här kan vi höja den estetiska standarden på skolan:

Med vänlig hälsning
© John Steinberg

www.ledarskap.welib.se

18.6

Brev till assistenter och resurspersoner

Allt bygger på relationer

Hej!

Jag brukar säga att den svenska skolan är relationsstyrd medan de flesta andra skolsystem är regelstyrda. I en regelstyrd skola kan man säga ifrån på skarpen och till och med bestraffa. I en relationsstyrd skola, som vi har i Sverige, vill vi ha det så att barnet eller eleven ska vilja följa dig och inordna sig efter skolans regler för att de förstår vitsen och har förtroende för dig.

En assistent och resursperson kan arbeta under flera år med samma barn eller elev och då lär man känna varandra väl och utarbetar former för ett gott samarbete. Men förvånansvärt ofta byts assistenter och resurspersoner ut och barnet/eleven måste "börja om" med en ny. Det är påfrestande att ofta få börja om med en ny person. Detta gäller inte minst en känslig elev som faktiskt får samarbeta med en otrolig mängd vuxna under en vanlig vecka med tanke på alla ämnen som finns och alla olika yrkeskategorier som arbetar på en förskola, skola eller fritidshem.

Hur bygger man upp en bra relation? Det ska vi undersöka i flera olika Fortbildningsbrev. Några principer:

- Det börjar med att du tar ett uppdrag på allvar och uppriktigt vill ha en bra relation oavsett vad du har hört om elevens svårigheter och oavsett hur det tidigare har fungerat för dig eller någon annan.
- Det fortsätter med en lyhördhet. Du lyssnar. Du försöker läsa av vad eleven vill eller behöver. Du är observant på det som fungerar och det som fungerar mindre väl. I vilka situationer, när på dagen, med vilka slags uppgifter, i vilka slags grupper fungerar det bra eller mindre bra?
- Du har en ambition att lära dig – och skaffar informationen och kunskaperna du behöver.
- Du förstår att du arbetar i ett team. I teamet ingår barnet/eleven, föräldrarna, skolledaren, elevhälsan och barnens olika lärare eller fritidspedagoger. Det är ett stort team, men där finns erfarenhet och kunskap och alla behöver hjälpas åt och helst röra sig åt samma håll.
- Du är på plats och håller dina löften. Det första ett barn upptäcker är om de vuxna lovar saker de inte kan leverera eller att de inte går att lita på. Tillit är grunden för en bra relation.

Åtgärd

Vem ingår i teamet runt barnet/eleven? Vem är den du ska samarbeta med mest och hur kan samarbetet bli ännu bättre? Vad har de för kompetenser? Hur kan samarbete förstärkas?

Med vänlig hälsning
© John Steinberg

www.ledarskap.welib.se

Brev till föräldrar 6:5

Träna det auditiva minnet

Hej förälder!

I brev nr 4 uppmanas föräldrar att träna det visuella minnet. I detta brev uppmanas föräldrar att även träna det s.k. auditiva minnet. Vad är det? Det är att minnas saker som man har hört.

En del människor är väldigt bra på detta och kan nästan citera hela dialoger från en film efter att ha sett den bara en gång. Eller så kan de höra ett skämt och minnas det. Eller lyssna på en väns berättelse och återge den för andra.

Vi människor har länge överfört information på detta sätt. Tänk bara på bilden av människor runt lägerelden som berättar jakthistorier för varandra. Vi har i alla tider berättat berättelser, sagor, myter och överfört idéer på detta "auditiva" sätt.

Och så går det till i skolan än idag, eller hur? Läraren berättar och eleverna förväntas lyssna och helst komma ihåg.

Tänk så enkelt det är för många barn att lära sig att tala och i många kulturer även lära sig flera olika språk. De lyssnar och lär. Därför är det en bra idé att...

- Lyssna ordentligt när barnen vill berätta
- Be barnen förklara för dig och andra vad de har varit med om
- Be barnen och ungdomarna att återberätta något från en lektion
- Be barnen och ungdomarna lära dig något som du inte kan
- Ställ frågor som gör att barnen och ungdomarna får förklara mer
- Ställ frågor som uppmanar dem att återge berättelser i ännu mer detalj
- Diskutera olika för- och nackdelar och träna dem att argumentera
- Låt barn och ungdomar uppträda, om de vill, inför släkt och vänner

Att tänka på

Det är inte bara trevligt att lyssna och diskutera, utan förmågan att återberätta det man har hört har man stor nytta av för att bättre kunna minnas lärarens genomgångar.

Med vänlig hälsning
© John Steinberg

www.ledarskap.welib.se

19.15

Brev till lärarvikarier

Rutiner som hjälper

Hej!

Rutiner har alltid varit och kommer alltid att vara pedagogens bästa vänner. Oavsett ålder är det tryggt att veta någorlunda klart hur dagen kommer att se ut, vad det är som händer, hur man förväntas bete sig och vilka normer, regler, ritualer och rutiner som gäller.

Dagens ungdomar förstår detta. Många idrottar – och där finns mängder av regler och ritualer. Många spelar spel – och i spelandet finns det regler och rutiner för hur det går till. Det betyder inte att allt alltid ska se likadant under alla förhållanden. Flexibilitet är en förutsättning i en grupp med 25 individer och rutiner hjälper alla att hitta till arbetsron.

Se till att det finns rutiner för bland annat:

- Hur du hälsar
- Hur gruppen går in och ut ur klassrummet
- Placering i rummet
- Närvarokontroll (kort, kort, kort, men det måste ändå noteras)
- Hur man startar upp
- Hur man rundar av
- Matsalen, omklädningsrummet, korridorerna, m.m.
- Rastrutiner
- Hur man brygger över till nästa aktivitet eller lämnar över till nästa pedagog alternativt fritids
- Information hem
- Gruppindelningar och grupparbetsmetodik
- Förflyttningar på skolan till och från olika lokaler.

Åtgärd

Andra exempel där rutiner kan underlätta?

Ge exempel på hälsningsrutiner som kan underlätta uppstarten.

Ge exempel på rutiner kring rasterna eller byte av lektioner som kan underlätta.

Med vänlig hälsning
© John Steinberg

www.ledarskap.welib.se

19.17

Brev till lärarvikarier

Kärlek och struktur

Hej!

En av de mest grundläggande frågorna du har att ta ställning till är hur du tror att människor utvecklas bäst. Hårda tag, strikt disciplin, hot, bestraffning, skuld, skam... ja, det är inte många som tror på detta även om det ändå är relativt vanligt. Många tror på tydligt formulerade mål, klara strukturer, beröm och belöningar. Andra tror på den mjuka linjen med tilltro till andras förmåga att lära och växa under vägledning i en stimulerande miljö med många möjligheter att utforska och upptäcka.

Mycket bygger på tro, snarare än vetenskap. Få vetenskapsmän eller kvinnor skulle vara helt överens om att så *här* är den bästa uppfostrings- och utvecklingsmetoden. Så tillåt en "mjukis" som mig att säga att bästa kombinationen är kärlek och struktur.

"Kärlek" betyder acceptans, tillit, tilltro och en varm och stimulerande miljö. Struktur betyder ramar, normer, rutiner, organisation och en vuxens närhet för vägledning, diskussion och uppföljning.

Med andra ord, ett barn eller en ungdom växer när de känner de vuxnas välvilja och acceptans samtidigt som de vuxna är tillförlitliga och erbjuder en verksamhet som känns genomtänkt, välplanerad och trygg.

Det är en svår kombination. Kärlek utan struktur fungerar sällan. Struktur utan kärlek fungerar inte för dagens ungdomar där så mycket bygger på relationer.

Hemligheten sitter i kombinationen och balansen mellan kärlek och struktur, något som alla elever i alla tider har varit medvetna om. Kommer du ihåg frasen, "sträng men snäll"?

Åtgärd

Tänk på bra lärare, mentorer, föräldrar, chefer med flera och analysera några ur ett kärlek-strukturperspektiv. Hade de en bra balans?

Tänk på några barn eller ungdomar som har lite svårt att komma till ro i gruppen. Behöver de mer "kärlek" och tilltro? Behöver de lite tydligare ramar? Hur kan de känna att vuxna möter dem med en bra balans mellan kärlek och struktur?

Med vänlig hälsning
© John Steinberg

Gruppen först

Gruppen går före individen

Hej!

Vi har lärt oss på senare år hur viktigt det är att se individen. Vi ska känna till den enskilda elevens olika behov, intressen, förkunskaper och styrkor förutom att ha en mycket mer konkret bild av deras inlärningssvårigheter och eventuella psykologiska och medicinska utmaningar.

Det är absolut inget fel med detta och det ska vara vår ambition att se varje barn och kunna möta varje barns behov. Utmaningen är att göra detta med 20-30 barn samtidigt.

Om du ska ha någon rimlig chans är det av avgörande betydelse att få gruppen att fungera. Först när gruppen fungerar och det finns arbetsro kommer du att ha tid och möjlighet till att hjälpa de enskilda individerna.

Frågan du därför måste ställa är hur kan jag få min grupp att fungera som en grupp. Det hjälper att tänka på vad framgångsrika grupper, såsom ett idrottslag, en orkester, en teaterensemble, ett företag gör när de fungerar som bäst.

- Man vet varför man finns som grupp eller lag.
- Prestationen man ska åstadkomma är känd av alla.
- Prestationen man ska åstadkomma är accepterad av alla.
- Varje person i laget vet sin roll, sin uppgift och hur man bidrar till helheten.
- Deltagarna tycker att det de gör är viktigt och har en mening.
- Det finns spelregler, normer och regler som klargör beteendet.
- Man får tydliga signaler om det går framåt eller inte.
- Det finns allt som oftast en tydlig ledare som följer upp.
- Det finns ofta deadlines för prestationen som har tydliga kvalitetskriterier.

Eftersom skolan ger individuella omdömen och betyg är det svårare att känna som elev att "mina prestationer" är beroende av hur vi inom gruppen samarbetar med varandra. Men det är precis så det är. Det blir svårare för alla att uppnå mål och resultat om det är oroligt inom gruppen, och man inte har känslan av att "vi sitter i samma båt och behöver hjälpas åt."

Åtgärd

Ge exempel på lärdomar från bra grupper eller lag du har själv varit delaktig i. Vilka idéer kan du hämta därifrån som kan hjälpa din grupp?

Med vänlig hälsning
© John Steinberg

www.ledarskap.welib.se

4.7

Följsamhet & förtroende

Ögonen

Hej!

Vi förstår alla hur viktiga ögonen är för vårt sätt att kommunicera och om folk uppfattar oss som en intresserad, god lyssnare eller en person som man gärna vill ha kontakt med eller inte.

Det är naturligtvis inte lätt att kontrollera sina ögonrörelser och blicken, men medvetenheten om betydelsen av detta kan hjälpa.

Ögonen kan kommunicera:

- en glädje
- en ilska
- en besvikelse
- ett välkomnande
- ett uteslutande
- ett intresse
- en förhoppning

Ögonen tillsammans med hur man lutar huvudet förstärker känslan av öppenhet, välkomnande och nyfikenhet.

Låt mig använda "bjuda på mat"- metaforen igen. När du ska bjuda på mat händer det oftast att du tittar på maten, din öppna hand pekar mot maten och du lutar huvudet åt sidan. Allt detta tillsammans gör att den du bjuder känner sig välkommen till maten och får en känsla av att du har engagerat dig, valt dina gäster väl, är stolt över maten och hoppas det smakar bra.

Det låter som ett utmärkt "recept" för att göra dig och ditt innehåll attraktivt, eller hur?

Åtgärd

Var särskilt noggrann med hur du använder ögonen i kontakt med en elev som du är osäker i din relation till eller har problem att nå fram till. Kan denna extra medvetenhet bidra till att du använder ögonen på ett lite mer inbjudande och välkomnande sätt? Kan det möjligtvis vara ett litet bidrag till att förbättra kommunikationen och öppenheten er emellan? Testa.

Med vänlig hälsning
© John Steinberg

www.ledarskap.welib.se

1.15

Skolans checklista

Rätt saker

Hej!

På vår skola, när vi träffas i arbetslag, ämnesgrupper eller andra personalgrupper pratar vi om rätt saker. Vi utnyttjar tiden effektivt, kommer till skott och lämnar möten på så sätt att alla kan redogöra för vad de ska göra härnäst.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Jag erkänner. Jag är en effektivitetsnörd. Jodå, jag fattar att man måste prata väder och vind också och att möten har ett socialt sammanhang och syfte. Det är bara det att utveckling kräver disciplin. Disciplin kräver fokus. Fokus kräver prioritering.

- Finns det några möten som man lätt kunde skippa eller hålla mer sällan?
- Utnyttjar vi tiden väl?
- Har våra möten en god struktur?
- Följer vi upp från tidigare möten så att vi inte bara pratar om samma saker igen?
- Håller ledaren i mötet så att man kan återta fokus när det börjar glida bort ifrån det som ska prioriteras?
- Pratar vi om rätt saker?
- Känner sig alla inkluderade i samtalen?
- Vet alla vad de har lovat att åtgärda innan nästa möte?
- Dokumenterar vi på så sätt att någon som inte har varit där kan förstå?
- Sprider vi information om vad vi har kommit fram till?

Det finns "tusen miljoner" saker att göra på en skola och lika många saker att prata om. Just därför är det viktigt att diskutera hur vi på ett disciplinerat och strukturerat sätt pratar om rätt saker.

Åtgärd:

Exempel på "rätt saker" som vi bör prata mera om inom arbetslaget/ämnesgruppen:

Exempel på hur strukturen på våra möten och samtal kunde bli effektivare:

Med vänlig hälsning
© John Steinberg